

А. Л. Шуляр, асистент

В. Ф. Андрійчук, к. с.-г. н., доцент

В. П. Ткачук, к. с.-г. н., доцент

Житомирський національний агроекологічний університет

На вітчизняному ринку органічної продукції частішають випадки, коли виробники починають на власний розсуд називати свою продукцію «органічна», «біо» або «еко», не пройшовши обов'язкової сертифікації та не отримавши органічного сертифіката. Саме така нечесна практика підриває не лише довіру споживачів до справжніх органічних виробників та органічної продукції загалом, а також довіру споживача до роздрібною мережі як оператора, що має надавати повну, вичерпну інформацію про продукт. Зрозуміло, що це може стати перепорою на шляху до розвитку органічного ринку в Україні [3].

Органічні продукти характеризуються кращими смаковими властивостями та вищою харчовою цінністю на додаток до свободи від шкідливих речовин – органічні продукти не мають у своєму складі ГМО чи їх похідних, штучних ароматизаторів, стабілізаторів, консервантів, барвників, загусників, їх виробництво відбувається без використання шкідливих технологій тощо [4, 5, 7].

Після прийняття Закону України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції», яким передбачено, що використання під час маркування такої продукції, яка була отримана не в результаті органічного виробництва будь-яких позначень та написів «органічний», «біодинамічний», «біологічний», «екологічний», «органік», та будь-яких однокоренових похідних від цих слів з префіксами біо-, еко-

тощо, будь-якими мовами є обманом покупця або замовника. Така продукція підлягає вилученню в порядку, визначеному законом [6].

Органічний продукт – це особливий спосіб виробництва, особлива якість, особлива користь і особлива ціна. У середньому, у світі ціна на органіку є вищою на 20-40%, аніж на аналогічні продукти. Виробники пояснюють це додатковими затратами, які пов'язані з особливістю виробництва та необхідністю сертифікації [5].

Зрозуміло, що однією, і чи не найголовнішою, із умов органічності продуктів є їх органічне виробництво. Визначення органічної продукції від міжнародного законодавства є наступним: «це продукція, отримана у результаті введення сертифікованого органічного виробництва у відповідності із вимогами стандартів та правил органічного виробництва». Даними органічними стандартами регламентований процес сертифікації органічних сільськогосподарських підприємств, а також, систему їх контролю [4, 5].

Процес виробництва органічних продуктів розпочинається із сертифікації землі. Наприклад, якщо маються на увазі органічні м'ясо і молоко, то перш за все органічний статус повинні отримати поля для тварин, де вони випасатимуться. Земля повинна мати сертифікат органічності, що забезпечить відсутність на пасовищах, а отже і у траві, що стане кормом для тварин, пестицидів, діоксинів та іншої хімії, яка може потім перейти і у молоко та м'ясо [4].

Органічна сертифікація підтверджує, що із останнього моменту використання ГМО та агрохімії пройшло більше трьох років, позаяк у землі відсутні будь-які залишки шкідливих речовин. Після того, як ферма отримає органічний сертифікат на землю, вона має право здобути такий сертифікат і на тварин. Для того, щоб задовольнити вимоги до виробництва, наприклад, органічної яловичини, не потрібно використовувати антибіотики, гормони та стимулятори росту, геномодифіковані корми та геномодифікованих тварин. Окрім того, заборонено утримувати тварин у тісних стійлах, а, також, будь-яке негуманне відношення. Корови повинні вільно випасатися на землях, що отримали органічний статус, у природних умовах [1, 4, 5].

«Складні» ж органічні продукти, які містять різноманітні інгредієнти, є органічними за умови, що 95% їх складу утворено органічно сертифікованим способом. Відповідно до вимог міжнародних стандартів, органічні виробники зобов'язані зазначати на упаковці своїх продуктів походження усіх компонентів без виключення [4].

Незважаючи на те, що на українському ринку немало органічних виробників, у вітчизняних супермаркетах широко

представлена продукція, маркована «біо», «еко» або «натур». Такі доповнення в назві асоціюються з тим, що у світі прийнято називати «органік», а насправді ці товари із органічним способом виробництва нічого спільного не мають [5].

В нашій державі законодавством не врегульовано порядок використання таких понять як «біо» або «еко». Тому таке маркування в Україні потрібно розглядати, як рекламу, за винятком імпортової продукції. Так, маркування в різних країнах Європи дозволяє використовувати «біо» або «еко», якщо в країні-виробнику так прийнято назвати органічну продукцію відповідно до стандартів ЄС [1].

Згідно із національним законодавством, натуральним вважається той продукт, у якому є речовини природного походження. При цьому концентрація не має значення – тобто це може бути 1 г на 100 г продукту. На жаль, вітчизняний виробник може назвати свій продукт натуральним, навіть якщо натуральної речовини там лише 1% [1, 5].

Щодо органічних продуктів, то вони повинні містити 90-95% сертифікованих складників, бути вирощені у екологічно чистому регіоні, на великій відстані від промислової зони, без використання пестицидів та синтетичних добрив, рослина не повинна бути генномодифікованою. Що ж до решти 5% компонентів – це дозволені добавки, які охоплюють неорганічні натуральні сполуки, вітаміни [5, 7].

В Україні мають намір штрафувати виробників та реалізаторів псевдоорганічної продукції. Про це йдеться у законопроекті 5448-д «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції». Даний документ покликаний стати головним регулятивним актом для ринку «органіки» і забезпечити справжній контроль замість декларацій. Законопроект 5448-д запроваджує санкції за порушення вимог до виробництва та обігу органічної продукції. Так, виробникам, які маркуватимуть продукцію «органічним» державним логотипом або використовуватимуть позначення та написи на кшталт «органічний», «екологічний», «органік», «біо», «еко» за відсутності сертифіката, що засвідчує належність до органічного виробництва, загрожуватимуть штрафи [2].

Українці готові платити за органічні продукти, але при цьому хочуть бути впевненими, що купують саме перевірений сертифікований товар. Адже деякі виробники побачили для себе перспективи на ринку органічної продукції і пропонують товари з маркуванням «органік», хоча не можуть підтвердити це відповідними сертифікатами. Тому, купуючи товар із позначкою «органік» в Україні

не завжди можна отримати справжній продукт, вироблений згідно усіх вимог органічного виробництва [1].

За невиконання або несвоєчасне виконання законних вимог щодо усунення порушень для операторів ринку вводяться штрафи: для юридичних осіб – вісім мінімальних зарплат, для фізосіб-підприємців – п'ять мінімальних зарплат. Максимальний штраф для інших осіб за реалізацію продукції, маркованої як органічна, без сертифіката – сто неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Протягом року з дня набуття чинності закону суб'єкти господарювання зможуть використовувати напис «органічний продукт» за наявності чинного сертифіката [2].

Тому, щоб не придбати органічні продукти непередбачуваної якості і властивостей та бути переконаним у їх дійсній «органічності», необхідно, купуючи їх, вимагати копію органічного сертифіката.

Список літератури

1. «Біо», «еко», «natural» або «organic»? Органічне та псевдоорганічне виробництво в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://infoindustria.com.ua/bio-eko-natural-abo-organic-psvedoorganichne-virobnitstvo-v-ukrayini/>.

2. В Україні мають намір штрафувати виробників та реалізаторів псевдоорганічної продукції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ecotown.com.ua/news/V-Ukrayini-mavut-namir-shtrafuvaty-vyrobnivkiv-ta-realizatoriv-psevdorhanichnovi-produktsiyi/>.

3. Кому в Україні вигідні псевдоорганічні продукти? Названо найкращих у сертифікованому органічному секторі! [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://organic.ua/uk/lib/3129-komu-v-ukrayini-vygidni-psevdorganichni-produkty>.

4. Органічні продукти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://harchi.info/articles/organichni-produkty>.

5. Органічна продукція: з користю для здоров'я, з турботою про планету [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.apteka-ds.com.ua/ua/articles/organichna-produktsi/>.

6. Псевдоорганічні продукти вилучатимуть з продажу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://agroportal.ua/ua/news/ukraina/psevdorganicheskie-produkty-izymut-iz-prodazhi/>.

7. Шуляр А. Л. Роль органічної продукції тваринного походження у формуванні продовольчої безпеки України / А. Л. Шуляр // Органічне виробництво і продовольча безпека : матеріали V міжнар. наук.-практ. конф. . 5–6 вер. 2017 р. – Житомир : ЖНАЕУ. – С. 150–155.